

06/06/2016

Qualificació invisibilitzada en el treball remunerat de cures domiciliàries

A partir d'entrevistes semiestructurades a treballadores que realitzen l'atenció directa a persones en situació de dependència a Barcelona i Montevideo, aquesta tesi doctoral analitza el seu treball des d'un enfocament integral amb perspectiva de gènere sobre la qualificació lligada a aquesta feina. Basant-se en l'evidència empírica recollida, analitza els requeriments tècnics i els mecanismes de desvalorització del treball típicament femení que operen en la producció i reproducció de la invisibilització de la qualificació d'aquest tipus d'ocupació.

Autor: [iStock.com/sanjagrujic](https://www.iStock.com/sanjagrujic).

Aquesta tesi doctoral se centra en l'estudi de la qualificació associada al treball remunerat de cures en domicili dut a terme en els serveis d'atenció en dos contextos i configuracions polític-institucionals diversos: Barcelona, amb un servei d'atenció a domicili de caràcter públic, i Montevideo, amb un servei d'atenció privat. La investigació problematitza i analitza diferents abordatges teòrics sobre el treball remunerat de cures, les polítiques públiques d'atenció a la dependència i la qualificació, per adoptar un enfocament integral amb perspectiva de gènere sobre la qualificació lligada al treball remunerat de cures objecte d'estudi.

En estudiar les dimensions i característiques del treball d'acord amb les tasques concretes dutes a terme per les treballadores, es constata que els requeriments tècnics lligats al lloc de treball remunerat de cures en domicili són elevats. Això es reflecteix en els alts graus de

responsabilitat i autonomia necessaris per brindar l'atenció en domicili. L'atenció suposa satisfer o resoldre (parcial o completament) les necessitats i problemes de les persones usuàries, enfrontar els riscos laborals específics del treball (tant físics com emocionals) i mobilitzar una gran varietat de competències laborals tècniques (coneixements de malalties, tècniques d'higiene i mobilització i una àmplia gamma de capacitats interpersonals) imprescindibles per al desenvolupament laboral.

Quant als mecanismes de desvalorització del treball de cures analitzat, es distingeixen dos tipus: els simbòlics i els materials. Els primers solen tenir impactes negatius per a les treballadores i el seu vincle amb la feina, atès que impliquen no només l'exposició freqüent a actituds irrespectuoses i desconsiderades i a desqualificacions per part de les persones usuàries del servei i del seu entorn proper, sinó la demanda habitual d'usuaris i el seu entorn respecte a l'execució de tasques que no es corresponen amb el seu rol o funció. En relació amb els mecanismes materials es troben la baixa remuneració, les nul·les oportunitats de promoció i ascens laboral i un contracte de tipus jornal·ler en els dos serveis estudiats. Això sumat a l'absència d'un adequat suport tècnic a nivell organitzacional per prevenir els riscos laborals lligats al lloc de treball en tots dos serveis estudiats, tornen difícil contrarestar l'alta i solitària responsabilitat i autonomia requerits per a l'exercici laboral, fent del treball remunerat de cures en domicili una activitat no només escassament atractiva, sinó massa exigent i fins difícil de sostenir en el temps.

La investigació va partir de la concepció que la qualificació és una construcció social permeada per representacions socials i conflictes de poder entre actors i agents i una de les conseqüències lligades a això és la desvalorització del treball típicament femení i la conseqüent invisibilització dels requeriments tècnics associats al lloc de treball analitzat en la mesura que l'activitat de cures ha estat tradicionalment i històricament concebuda com una responsabilitat exclusivament femenina. Aquesta invisibilització té conseqüències negatives tant a nivell de la percepció i la valoració del propi treball realitzat per part dels que en ell s'ocupen, com en l'absència de reconeixement i recompensa dels seus elevats requeriments tècnics tant per les empreses o organitzacions de la societat civil proveïdores del servei, com per les autoritats estatals, les quals en el cas català, són les responsables últimes de la seva provisió en el marc d'un model d'atenció a domicili de caràcter públic.

En aquest sentit és possible concloure que la invisibilització dels requeriments tècnics lligats al lloc de treball analitzat es constitueix com un obstacle per convertir el sector de cures en un jaciment d'ocupació digna que molt lluny es troba encara de ser atractiu com a opció laboral i professional per a dones i homes.

Erika Van Rompaey
Departament de Sociologia
evrgiuria@gmail.com

Referències